

د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو د سرمنشي ځانگړي استازي يان کوبيش لخوا امنيت شورا ته لنډگزارش

د ۲۰۱۳ کال د سپتمبر ۱۹

ښاغلی رئیس او د امنيت شورا محترمو غړو،

تیره اونۍ د افغانستان د فوتبال لومړۍ نړیواله بریا د یوې تاریخي لاسته راوړنې په توګه د خوښۍ جشنونو لامل شو. د ملي یووالي او ملي ویاړ په ښودلو کې سرکونه د نڅا او بیرغونو رپولو خلکو څخه ډک و. د څو لسيزو جګړو وروسته چې د هیواد اداري او ټولنیز جوړښت یې ویجاړ کړ، د سویلي آسیا د فوتبال فدراسیون اتلولۍ بریا تر لاسه کول، د افغانستان لپاره د تدریجي بیرته آرام وضعیت ته راستنیدو او په نړیوال ډګر کې د بریالیتوب ښه نښه وه.

له دریو میاشتو څخه وروسته چې تېر ځل زه ستاسو په وړاندې حاضر شوم، د افغانستان په سیاسي او امنیتي لیرد پروسې کې پرمختګ ترسره شوی دی. د پام وړ ننګونې لا هم شتون لري او وضعیت یې ثباته دی، مګر هڅې په خپل سم مسیر کې روان دي.

په دغه موده کې ما شخصاً پر سیمه ایزو مسلو باندې ځانګړې تمرکز درلود. دا د ګاونډیو هېوادونو او نږدې ګاونډیانو د افغانستان لپاره د ملاتړ او ښکیلتیا حیاتي اهمیت تاییدوي. د لیرد د پروسو ثبات او پایښت په همدې پورې تړلی دی.

ما د عمومي منشي سره یو ځای اسلام آباد ته سفر وکړ ترڅو د پاکستان د نوي مشرتابه سره لېده کاته وکړو. ما د عمومي منشي په استازیتوب د ایران د نوي ولسمشر د لوړې په مراسمو او په قرغزستان کې د شانګهای همکارۍ سازمان د هیوادونو د مشرانو په شورا کې ګډون وکړ. همدارنګه ما د تاجکستان، روسیې، هند او چین هیوادونو ته کاري سفرونه هم ترسره کړل.

بشاغلی رئیس،

پنځم پړاو، د امنیتي لیرد وروستی پړاو، زما د وروستي لنډگزارش څخه یوه ورځ مخکې اعلان شوه. له هغې مودې راهیسې امنیتي پېښې په ۲۰۱۲ کال کې زیاتې شوې دي خو د ۲۰۱۱ کال ستروکچو ته ندی رسېدلې. د حکومت ضد عناصرو لخوا د وینې تویولو کمپاین ډیری افغانان، دواړه نظامي او مليکي وگړي په نښه کړي دي چې زیاتره یې په تېر وخت کې ارامو ولسوالیو کې ترسره شوي دي، په نښه کړي دي. په هرحال دوی د پام وړ نظامي بریا ترلاسه کولو کې پاتې راغلي دي. ډیری تاوتریخوالی د گن میشتو سیمو څخه لرې پرتو سیمو کې ترسره شوي دي.

د افغانستان پوځ او پولیسو د امنیتي لیرد ننگونې ته د رسیدو لپاره زپورتیا او وړتیا پیاوړي کړي دي. دوی په زیاتیدونکي توگه په ځان باور لري او د خلکو د باور ترلاسه کولو لپاره کار کوي سره له دې چې په لیکو کې درانه تلفات شتون لري. له مور څخه هم غوښتنه کېږي چې په دوی باور وکړو.

د لوړ پوړو افغان پوځي پرسونل سره په وروستیو غونډو کې زه خوشاله شوم چې مې واورید، چې د اردو په وړتیا او یووالي کې د خلکو باور رامنځته کول د یو اداري لومړیتوب په توگه پیژندل شوی دی.

خو، د افغان امنیتي ځواکونو وړتیاوې لا تر اوسه په بشپړه توگه پراختیا نه دي موندلې او نه هم په بشپړه توگه دوامداره دي. د ایساف قوماندان جنرال ډنفورډ پدې وروستیو کې وویل چې د بشپړ خپلواک عملیاتو د فعالولو لپاره به لږترلږه راتلونکو پنځو کلونو لپاره نړیوال ملاتړ ته اړتیا وي.

زه د څو اړخیزو ملگرتیا تړونونو هرکلی کوم چې اوس د شیکاگو څخه څو اړخیزې ژمنې راپارولې دي. دا د نړیوال ملاتړ د جدیت او اوږدمهاله ملاتړ د ماهیت څرگندونه کوي.

بشاغلی رئیس،

د ۲۰۱۴ کال ټاکنې په افغانستان کې د سیاسي ژوند په سرلېک کې پاتې دي. په پراخه کچه، د اساسي قانون او د وخت سره سم ټاکنو له لارې د مشرتابه باندته انتقال د هر هغه څه لپاره مرکزیت لري چې ترلاسه کېږي.

ولسمشر کرزي په دې وروستيو کې يو ځل بيا ټينگار وکړ چې ټاکنې به ترسره شي، په دې پوهيدلو سره چې "له ټاکنو پرته د واک ساتل د سيستم د مشروعيت په اړه به پوښتنې راپورته کړي.

په تېرو دريو مياشتو کې په تخنیکي تياريو کې د پام وړ پرمختګ ليدل شوی دی. پدې کې د دوو مهمو قوانينو تصويب، د ټاکنو د مديريت د دوو خپلواکو ادارو لپاره گمارنې، او د ولسواليو په کچه د رايه ورکوونکو د نوم ليکنې تازه معلومات شامل دي. د نوم ليکنې د پروسې هڅې د شپږ اونیو لپاره غځول، د ښځو په گډون، د اعظمي گډون ډاډمن کولو سره به مرسته وکړي.

د روژې راهيسې د نوم ليکنې چټکتيا پدې معنی ده چې له يو ميليون څخه زيات نوي د رايې ورکولو کارتونه صادر شوي، چې نږدې 30 سلنه يې ښځو ته ځانگړي شوي دي. شميرې په دوامداره توگه مخ پر زياتېدو دي.

زه د افغان چارواکو د ټاکنو د امنيت لپاره د زيات پاملرنې هرکلی کوم. د امنيتي ادارو ښه همغږي، قوي امنيتي ارزونې، د گواښ کمولو د تدابير پلان جوړول او پلي کول، او د عامه پوهاوي له لارې د زيات باور رامنځته کول اوس اړين دي. يو ځل بيا، ولسمشر کرزي دا منلې ده چې "هر ډول ټاکنې د ټاکنو نه کولو څخه غوره دي. مور نشو کولای د امنيتي ملاحظاتو لپاره ټاکنې وځنډوو.

د دې اونی په پيل کې د نوماندانو د نوم ليکنې له پيل سره، سياسي سيالې په رسمي ډول سره پيل شوه. د افغانستان د راتلونکي لپاره روښانه ليدونه بايد څرگند شي ترڅو رايه ورکوونکو ته اجازه ورکړل شي چې خپلې ټاکنې وکړي. د قومي يا ډلو د محدودو گټو لپاره مستقيم يا غير مستقيم غوښتنې څخه بايد مخنيوی وشي. د سياسي واک ډيموکراتيک ليرد بايد د ملي يووالي سره مرسته وکړي. د مساوي لوبې ډگر کې، د دولتي سرچينو ته مساوي لاسرسی او همدارنگه د رسنيو پوښښ په گډون، توازن به د عادلانه پروسې مهم اړخونه وي او د پراخه منل شوي پايلې ډاډمن کولو کې او د ملي يووالي لپاره د مناسب قانوني چوکاټ رامنځته کولو کې به مرسته وکړي. د

رسنيو لپاره د يو مناسب قانوني چوکاټ په جوړولو کې د ورو پرمختګ په اړه انديښنې مخ په زياتيدو دي، په ځانگړې توگه د ټاکنو په دې دوره کې.

د معلوماتو د حق قانون او د رسنيو قانون دواړه ځنډول شوي دي پداسې حال کې چې د خبريالانو په وړاندې تاوتریخوالی مخ په زياتيدو دی.

د مطبوعاتو ازادې په افغانستان کې د برياليتوبونو څخه يوه ده او بايد خوندي شي.

بشاغلی رئیس،

په ټوله سيمه کې د افغانستان سره د رغنده دوه اړخيزه او څو اړخيزه ښکيلتيا اړتيا مخ په زياتيدو ده. ښکاری چې د بهرنې ننگونو ماهيت د بې ثباتۍ، ترهگرۍ، د وگړو بې ځايه کيدو، او مخدره توکو په گډون، او همدارنگه په سوداگرۍ، زيربنا او اتصال ډگرونو کې فرصتونه په ښه ډول سره درک کيږي.

زه د ايران او پاکستان د نويو مشرتابه څخه د مثبتو لومړنيو ښو او ښکيلتياو هرکلی کوم.

اسلام آباد ته د ولسمشر کرزي سفر د ځانگړې اهميت درلودونکې دی. داسې ښکاري چې په اړيکو کې يو نوی پړواک راڅرگنديږي چې د باور کمښت کموي.

دا د پاکستان د لومړي وزير د سلاکار سرتاج عزيز د څرگندونو له مخې تاييد شوه، چيرې چې هغه د افغانستان په مشرۍ او د افغانانو په مالکيت د سولې پروسې د اسانتيا لپاره په ريښتيني هڅو ټينگار وکړ. هغه وويل چې پاکستان په افغانستان کې هيڅ ډول علاقه مندي نه لري او پاليسي يې د "نه لاسوهنې" پاليسې ده.

افغان چارواکي هم تر ډيره حده د پاکستان د نوي حکومت سره د ښه همکارۍ "هيله مند" دي.

د اقتصادي پرمختگ په شمول د باور جوړونې اقدامات کولاي شي د گډوگټو او سوکالی له لارې د باور رامنځته کولو کې مرسته وکړي.

د استانبول پروسه يوه ارزښتناکه سيمه ايزه هڅه پاتې ده، چې افغانستان د "آسيا په زړه" کې ځای پر ځای کوي. زه دلته د دوشنبې په ورځ په نيويارک کې غونډې ته سترگې په لار يم ترڅو د الماتا راهيسې د پرمختگ په اړه څه واورم. او زه د چين د خلکو جمهوريت د ۲۰۱۴ کال د کوربه توب لپاره د چمتووالي هرکلی کوم د وزيرانو د غونډې لپاره ترسره کړي کړي.

د شانګهای د همکاری سازمان هم د ونډې لوبولو لپاره ځان چمتو کوي تر څو د افغانستان په ملاتړ کې ترسره کړي. پدې میاشت کې د دولتونو مشرانو سرمشریزه کې د اضطراب او بیانونو څخه پرته، د ۲۰۱۴ کال څخه وروسته د وضعیت په اړه د انډیښنه ښکاره کولو پر ځای، د حرکت کولو لپاره د روښانه لیوالتیا وه، او د افغانستان او پراخو نړیوالو ټولني سره ګډ مسوولیتونه، او د سېمه ایزو هېوادونو سره د لاریات ښکیلتیا په ګډون، د دوامدار حل لارو پر یقیني کولو باندې ټینګار و.

په حقیقت کې، زما د سیمه ایزو سفرونو په جریان کې، دا په ډاګه روښانه وه چې د سیاسي حل لاره به په افغانستان او سیمه کې د تلپاتې سولې، امنیت او اقتصادي سوکالي لپاره کنجی وي. په سمدستي ډول سره دا د افغانستان لپاره د یو ټولټاکنې په معنی ده چې پایلې مشروع او د ځواک سوله ایز لېږد ته منجر شي. او په پراخه توګه پدې معنی ده چې د سولې او پخلاپنې لپاره ژر تر ژره دیاوګ پیل شي.

ملګري ملتونه د خبرو اترو د اړتیا ملاتړ ته به دوام ورکړي. مور هیله لرو چې نوي، دوه اړخیزه منل شوي طریقو باندې په چټکۍ سره موافقه ترسره شي.

ښاغلی رئیس،

نشه یي توکي په افغانستان او له هغه نه هاخوا لپاره یوه اساسي ستونزه ده. د نشه یي توکو پر وړاندې د مبارزې وزارت او د ملګرو ملتونو د مخدره توکو او جرم دفتر کلني سروې موندلې چې په ۲۰۱۲ کال کې د بنګو په کښت کې کمښت راغلي که څه هم لوړ حاصلات لاهم د زیات تولید لامل شوي دي. زه د دې ارزونو په اړه خورا انډیښمن یم چې د اپینو په کښت کې سر کال به یو ځل بیا د پام وړ زیاتوالی ووینو او د "کوکناړو څخه پاک" والیتونو کې کموالی دوام ومومي.

افغانستان له پخوا څخه په نړۍ کې د تریاکو د تولید تر ټولو لوی مرکز تېر شوی دی. دا یوه داسې مسئله نه ده چې د ویشلو وړ وي. نشه یي توکي د تاوتریخوالی او کمزوری اداری لپاره د ګواښ سرچینه ده چې هر ډګر ته، د سیاست، اقتصاد او امنیت په ګډون، ګواښ پېښوي.

بزرگان هغه څه کرې کوم چې د خوراکي خونديتوب، بازارونو ته د لاسرسي او غیر کرنیزو عایداتو پر بنسټ وي. دا اړینه ده چې د مخدره توکو سره مبارزه په کرنیز پالیسي کې ورگډ شي.

د ارزښت زنځیر او نشه یې توکو قاچاق زیاتیدل، اداري فساد، تور بازارونه او نامني رامنځته کوي چې د دولت لومړني بنسټونه اغیزمن او د گواښ سره مخ کوي. په هر سکتور کې د مخدره توکو سره د مبارزې هڅو ته بیا نوي شوي پاملرنه اړینه ده. دا په نهایت، د افغان چارواکو، سیمه ایزو شریکانو او نړیوالو بسپنه ورکوونکو لخوا کې د سیاسي ارادې خبره ده.

بناغلی رئیس،

د بشري حقونو لپاره د ملګرو ملتونو عالي کمیشنره، ناوي پیلاي، په دې اونۍ کې په کابل کې وه او د ولسمشر کرزي، لوړ پوړو چارواکو او همدارنگه د مدني ټولني استازو او د بشري حقونو فعالینو سره یې وکتل.

آغلې پيلي د بشري حقونو په ځینو برخو کې د ستاینې وړ پرمختګ او د ولسمشر کرزي ژمنې یادونه وکړه. په هرصورت، هغې خپله اندیښنه څرګنده کړه چې د بشري حقونو په برخه کې د پرمختګ سرعت ممکن نه یوازې لوړ شوی وي بلکې کم شوی هم وي. هغې د ولسمشر او حکومت لخوا د نورو هڅو غوښتنه وکړه ترڅو ډاډ ترلاسه شي چې عدالت او بشري حقونه، په ځانګړي ډول د ښځو حقونه، د سیاسي مصلحتونو لپاره کمزوري او یا قرباني نشي بلکه نور هم خوندي او پیاوړي شي.

د بشري حقونو او حساب ورکولو مسلې باید د ټولو هڅو، سیاسي، پرمختیایي او امنیت پورې اړوند، په ټولو لیکو کې شامل کړای شي.

په ملي تلفاتو زیاتوالي د ژورې اندیښنې لامل دی، چې ډیری یې د حکومت ضد عناصرو او یا د سرکش او جنایي وسله والو ډلو په لاس ترسره کیږي. د ملي خلکو هدفي وژنې او د په لاس جوړ چاودیدونکو توکو کارول په زیاتیدونکي ډول سره استمراری تاکتیکونه دي.

پدې موده کې د وژنو په لړۍ کې د کندز د استیناف محکمې مشر، په کندز کې د ټاکنو رئیس، په پروان کې د ولسوالۍ د پوهنې مدیر او په جوزجان کې د واکسین په کمپاینونو کې برخه اخیستونکي یوه ځوانه ښځه شامله ده.

په واقعیت سره پر بنځو باندې د بریدونو زیاتوالی د سترې اندیښنې وړ دی. یوازې په تیره دوشنبې ورځ کې د هلمند په ولایت کې یوه زړوره بنځینه پولیس افسره، بریدمن نگاره، د هغې د سلف پسې، اسلام یې په څېر، چې د همدې کال په پیل کې ووژله شوه، په ډزو شهیده شوه.

د طالبانو یو تن سرکش ملېشه په وحشیانه ډول سره سوشمیتا بېنرچي کوم چې یوه مشهوره ټولنیزه کارکوونکې او هندي نژاده لیکواله وه او له یوه افغان سره یې واده کړی وه، ووژله.

د طالبانو تحریک په خپلو عامه بیانونو کې ټینګار کوي چې هر هغه څوک چې له حکومت سره تړاو لري، یا یې ملاتړ کوي، دوي ته یو هدف دی. پدې کې ښوونکي، قضایي چارواکي او ملکي مامورین هم شامل دي کوم چې د نړیوال بشري قانون لاندې دا ډول وژنې په ښکاره ډول سره د قانون سرغړونه ده.

ښاغلی رئیس،

د زیات شوي ناڅرګندتیا او تاوتریخوالي یو بله اغیزه د داخلي وګړو بې ځایه کیدل دي. د جګړې د بدلون ماهیت د ځمکنیو ښکېلتیاو ته پر ملکي خلکو باندې همغږی اغیزه لري. اوس مهال نیم میلیون کسان په داخلي توګه بې ځایه شوي دي، چې له دې څخه د کال په لومړیو اوو میاشتو کې له ۱۰۰،۰۰۰ څخه زیات خلک احتوا کوي. په ورته وخت کې، د کپوالو شمیر چې افغانستان ته راستنیري د ۲۰۱۲ کال د ورته مودې په پرتله ۴۱ سلنه کم شوی.

د سړ کال بشري غوښتنه، د تمویل خورا لوړه کچه غوښتنه کړې ده. په هر حال، د بشري اړتیاوو زیاتوالی به ډیر دوامدار او انعطاف پذیره تمویل ته اړتیا ولري چې وکولای شي بشري بحرانونو ته په چټکۍ سره ځواب ووايي. زه خوشحاله یم چې اوس د نړیوال مرستندویه ټولني لخوا د افغانستان لپاره د کډ بشري وجهي صندوق د ملاتړ لپاره هوکړه او ژمنه شوې ده چې باید د 2014 کال په لومړیو کې فعاله شي.

ښاغلی رئیس،

لکه څنگه چې مرستيال عمومي منشي جان ايليسن تاسو ته پدې دوره کې د خپل سفر څخه وروسته معلومات درکړي دی، د افغانستان د خلکو کلیدي پیغام د سولې، عدالت، سوکالی او ثبات لپاره هیله او د تېرو لسو کلونو په اوږدو کې د لاسته راوړنو د خوندي کولو اړتیا ده. مور په حق سره په سمه توګه د مرستې غوښتنه کړي.

د امنیت او مصونیت په چارو کې مرستيال عمومي منشي ری کینیډي هم افغانستان ته راغلی ترڅو د پیچلي او پي ثباته امنیتي وضعیت واقعي بڼه او د ملګرو ملتونو پر فعالیتونو باندې د هغه اغیزې وګوري. د پرسونل خونديتوب یو د سترو لومړیتوبونو څخه دی چې د پاتې کیدو او مرستو رسولو د وسیلې په ډول فعال پاتې شي.

د افغانستان د لېږد د پروسې د ملاتړ په مهمو اړخونو کې روښانه پرمختګ شتون لري. په ورته وخت کې ننګونې د امنیت او په ځانګړې توګه د مخدره توکو په سکتورونو کې لا هم دوام لري.

د ټوکیو د دوه اړخیزو حساب ورکولو کاري چوکاټ لاندې د متقابلو ژمنو د پوره کولو لپاره ډیر څه کولو ته لا هم اړتیا شته. د ټاکنو په چمتووالي باندې تمرکز باید د فساد سره د مبارزې، د قانون د حاکمیت او اقتصادي ودې په څېر مسلو څخه پام پل خوا ته وانړوي. دا هغه څه دي چې د افغانستان نهايي موسسې او مالي پایښت به ډاډمن کړي.

زه د سېمې د دوامداره مثبت ملاتړ او د نړیوالې ټولني دوامداره او چټک ژمنې له امله هرکلی کوم، کوم چې د افغاني نهادونو د پیاوړي کولو، د افغانستان د حاکمیت او د افغاني حل لارو په پیاوړي کولو کې مرسته کوي.